

Kampanja: Da li vam je pozNATO?

Finansiranje NATO-a Sastav budžeta NATO-a

NATO je međuvladina organizacija u koju države članice doprinose sredstvima neophodnim za osiguranje svakodnevnih aktivnosti i radi realizacije ciljeva Saveza. Države članice učestvuju u naknadi troškova funkcionisanja Sjevernoatlantskog saveza na dva načina, direktno i indirektno.

Načini finansiranja

Indirektno: Ključni oblik finansiranja aktivnosti pod okriljem NATO-a sastoji se uglavnom od naoružavanja, obuke i raspoređivanja vlastitih jedinica država članica. Države tako, npr., pokrivaju troškove u vezi sa učešćem svojih vojnika u operacijama ili obukama Saveza. Države ove doprinose odvajaju samostalno i dobrovoljno. Važan pokazatelj u ovom segmentu jeste visina bruto domaćeg proizvoda (BDP) koju države odvajaju za odbranu. Države članice su se 2006. godine složile da će troškove za svoju odbranu (tj. uobičajeno – izdvajanje u budžet ministarstva odbrane) izdvajati minimalno 2% BDP.

Direktno: Slanje doprinosa u budžet NATO-a. U okviru principa zajedničkog finansiranja, svih 30 članica doprinosi u budžet NATO-a, prema dogovorenom obrascu učešća u izdacima, na osnovu bruto nacionalnog proizvoda, koji je samo mali udio u ukupnom budžetu za odbranu država članica. Za razliku od indirektnog učestvovanja u finansiranju, radi se samo o dijelu procenta.

Budžeti NATO-a (odnosno direktni doprinosi) u praksi se sastoje od tri dijela:

Civilni budžet: Pokriva izdatke Međunarodnog NATO Sekretarijata i rada centrale u Briselu. Dalje, iz civilnog budžeta se finansiraju aktivnosti koje teže ciljevima NATO-a, a predstavljaju podršku za aktivne operacije, sposobnosti Saveza, konsultacije i za saradnju sa partnerima i odnose sa javnošću (public relations). U većini slučajeva, države u civilni budžet doprinose iz budžeta svojih ministarstava za vanjske poslove. Ukupan iznos civilnog budžeta za 2020. godinu je bio **256,5 miliona eura**.

Vojni budžet: Sastoji se od 35 različitih podbudžeta, koji se u većini slučajeva finansiraju iz doprinosa budžeta ministarstava odbrane država članica. Koristi se za finansiranje Vojnog NATO komiteta, Međunarodnog vojnog štaba (Brisel), savezničkih komandi (ACO u Belgiji, ACT u SAD-u), operativnih centara, programa NATO-a i drugih vojnih aktivnosti Saveza. U 2020. godini budžet je iznosio **1,55 milijardi eura**.

Investicije: Radi se o Programu sigurnosnih investicija NATO-a, koji pokriva troškove investiranja u kontrolne sisteme, zapovjedne sisteme i nove strukture, koji nisu sastavnim dijelom sigurnosnih potreba samo pojedinih država članica, već služe i za zajedničko korištenje NATO-a. Program pokriva potrebe strateške komande NATO-a i na taj način osigurava, npr., komunikacijske i informacijske sisteme, avionska i lučka postrojenja, kao i sve drugo što je neophodno prilikom upotrebe savezničkih snaga. Budžet investicija predviđen za 2020. godinu iznosio je **710 miliona eura**.

Da li vam je pozNATO?

Ko najviše plaća?

SAD 22%
Njemačka 15%
Velika Britanija 11%
Ostali 41%

Najveći udio u budžetu NATO-a (u obliku direktnih doprinosa) imaju Sjedinjene Američke Države, sa udjelom od 22% od ukupnog iznosa. Na drugom mjestu je Njemačka (oko 15%), a zatim Velika Britanija i Francuska (svaka oko 11%).

Oblik direktnih doprinosa za djelatnost NATO-a je podijeljen na:

Zajedničke (engl. common)

- ✦ Primjenjuju se u momentu kada se smatra da je svrha doprinosa korisna za sve članice Saveza; ovdje prvenstveno spadaju svi gore pomenuti budžeti.
- ✦ Primjenjuju se u skladu sa engl. pravilom „over and above“, koje izražava stav da se zajedničko finansiranje usmjeri na pokrivanje takvih potreba koje su veće od potreba za koje se može očekivati da će biti finansirane iz nacionalnih izvora.

Udružene (engl. joint)

- ✦ Koriste se kada grupa država pronade zajednički interes. U tom slučaju NATO pruža politički i finansijski nadzor nad realizacijom planova, a tu prvenstveno spadaju međunarodni programi u kojima ne učestvuju sve države Saveza.

Finansiranje NATO-a Sastav budžeta NATO-a

Na odgovor na pitanje na koji način financirati potrebe Saveza utiče nekoliko faktora. Tu spadaju traženi nivo integracije ili interoperabilnosti, dostupnost na unutrašnjem državnom nivou, složenost sistema i potencijalne uštede. Često se koristi kombinacija izvora finansiranja. O tome koja mogućnost finansiranja će se primijeniti odlučuje NATO Savjet za politiku i planiranje izvora (Resource Policy and Planning Board).

Slučaj Bosne i Hercegovine

Kada se radi o Bosni i Hercegovini, s obzirom da nije članica NATO-a, ona nema udjela u budžetu Alijanse ni u pokrivanju troškova rada agencija i sigurnosnih programa i projekata NATO-a.

Budžet Ministarstva odbrane BiH za 2020. godinu iznosio je 287.341.000 KM, i ima tendenciju smanjivanja, s obzirom na to da je 2019. godine iznosio 288.887.000 KM.

Takođe, specifično je da od ukupnog iznosa na bruto plate i naknade otpada skoro 200.000.000 KM, što pored smanjenja budžeta umnogome otežava finansiranje velikog broja višegodišnjih projekata, kao i Plan razvoja i modernizacije.

Budžet Bosne i Hercegovine za 2022. godinu još uvijek nije usvojen.

Autorstvo i izvori za temu:

NATO (2019): Funding NATO

Onlajn: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_67655.htm

NATO (2019): The Secretary General's Annual Report 2018. On-line: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20190315_sgar2018-en.pdf

NATO: Common-Funded Budget and Programmes. On-line: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2019_12/20191220_NATO_common_funded_budgets-2018.pdf

Budžet BiH za 2020. godinu

<http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/nfhgztz5k76kjn45hS6Y1ohz4nh78h77wc=>

Objavljivanje ovog teksta omogućeno je podrškom Ministarstva vanjskih poslova Republike Češke.
Tekst odražava stav njegovog autora, a ne nužno i stav Republike Češke.

Tekst je preuzet i preveden sa sajta natoaktual.cz.
Nova ideja RS 2030 je adaptirala i/ili dodala dijelove teksta koji se odnose na BiH.